

דבר העורך

אין לאן לברוח!

דיני ברכות הנהנין הם אחד החלקים החשובים ביותר בחלק שולחן ערוך אורח חיים, כי נוגע לכל יהודי באשר הוא, וקיימים אינספור ספקות ושאלות בברכות המאכלים, הגדרת המאכל מה העיקר ומה הטפל, ומצוי מאכלים שיש בהם ג' שיטות בברכתם הראויה, וכן מצוי שאלות בדיני קדימה, שינוי מקום, על איזה מאכלים אפשר לברך בתוך הסעודה, ועוד.

על כל אדם מוטל לברר את הדברים למעשה, לדעת לברך כהלכה, כי לא שייך בכל שאלה שמתעוררת לרוץ לשאול את החכם, מה גם שיש שאלות שעד שילך לחכם כבר לא תהיה שאלה. והוא בכלל מה שאמרו **בגמ'** (בבא קמא דף ל.) האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דברכות.

חומרא מיוחדת יש בהלכות ברכות שאם טעה ולא בירך את הברכה הראויה, נהנה מן העולם הזה בלי ברכה וכאילו מעל, והברכה שאינה כדוין היא ברכה לבטלה ומוציא שם שמים לבטלה, בהרבה מקצועות בתורה בספק אפשר להחמיר אבל בהלכות ברכות אי אפשר להחמיר מספק, כי הוא בחשש חומרא דאתי לידי קולא, וכמו דיני ממונות שאי אפשר להחמיר לצד אחד על חשבון הצד השני. אין לאן לברוח!

מחמת ריבוי הספיקות בברכות הנהנין, יש גדולי תורה שבקביעות מגישים לפניהם ערכת ברכות לפני כל ארוחה, ומברכים את כל הברכות, וכך פותרים את כל הספקות, אבל לא תמיד זה כל כך קל לביצוע, וכן יש ספיקות שעדיין נשארים פתוחים כזה.

ולגבי ברכה אחרונה, אמר החכם כלל חשוב, קודם צריך לחשוב האם יש לו כשיעור הנצרך לברכת 'על המחיה' ו'בורא נפשות', ורק אז יאכל, סוף מעשה במחשבה תחילה. אם 'יאכל תחילה ואח"כ יתחיל לחשב, מסתבך אולי צריך לאכול עוד כדי שיהיה לו שיעור ברכה אחרונה, ובינתים עלול לעבור כבר שיעור 'כדי אכילת פרס', ולעיתים אחר מעשה אין לו עצה, ואילו היה חושב מראש היה לו פתרון פשוט.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'ברכת גלידה בגביע'

שילוב של דגן במתוק

תקציר: סדרת הגיליונות בנושא ברכת עיקר וטפל; גיליון 411 'ברכת סלט פירות', גיליון 412 'ברכת קוגל יאפצ'יק'. גיליון 413 'ברכת שוקולד עם דגנים'. גיליון 414 בנושא 'טעם דגן בשוקולד'. נושא הגיליון הנוכחי מספר 415, 'ברכת גלידה בגביע'.

1. ריקים עם מרקחת

עיקר וטפל: כל שהוא עיקר ועמו טפילה, מברך על העיקר ופותר את הטפל. בפוסקים נאמרו 3 סוגי טפל: 1. טפל המשמש - כגון פת ומליח שאין לו ענין כלל בפת.

פיצד מברכיין

הרעה משממת לציבור שוחרי התורה וההלכה
איה יתקיים שיעור אקטואלי ומעשי במיוחד
בעניינים הנוגעים למעשה דברי יום ביומו

ע"י הגאון ר' שמואל יוסף שטיינברג שליט"א
רב ומייץ בקריה החרדית בית שמש ומחבר ספר 'שערי הברכה'
מאכלים שמעורב בהם מיי דגן | הקובע לעניין הברכה במאכל העשוי מכמה מינים |
ספק בברכות | מאכלים תעשייתיים שונים | ועוד
השיעור יתקיים א"ה ביום חמישי בחדר תולדות ג כסלו תשפ"ד
בין השעות 2:00-3:00 בבתי
בבוביץ פינסק קרלין שבנהר בית ישראל ירושלים

בליווי
מצגת
מרהוקת

הדוגמת מיוחדת לרוכז יריעה בדיני ברכות הנהנין על בודיים
הלכה למעשה בשאלות המתעוררות בכל פת הבכל שיהיה

שמעו ותחי נפשכם
במברכת התורה

ננוע שיעורים במלגים בחלטה הממוננת לזכות לכם של תמיכה רחוקה
אם אין ענין אל תהיו. קולות התמיכה בפרשה הם מקיפים את מינה והתמיכה שלכם
ע"י שיעור פרשת אורח חיים ופסקי דין אקטואליים ורב ויוסי כחמי 6004-6004-6004

ועד יחידי
הילכתא
לדעת לחיות כהלכה

קודם לזכור זה חלק הסיפור הממוננת ע"י כנס החלום בזה הסיפורים כוללת את 68-70-85 שולחן
לסיפורים פרשת אורח חיים ופסקי דין אקטואליים ורב ויוסי כחמי 6004-6004-6004
כנס פרשת אורח חיים ופסקי דין אקטואליים ורב ויוסי כחמי 6004-6004-6004

גלידות קסטה

גלילות ממולאות

גלידה בגביע

מג) בשם ה'ט"ז, שאם אכל את המרקחת מלמעלה והשאר את הרקיקין ואכל אותם בפני עצמם, צריך לברך עליהם 'בורא מיני מזונות'. ורק באופן שאכלן ביחד ונשאר קצת רקיק בלא מרקחת, לא צריך לברך עליו, כיון שעיקר אכילתו היה ביחד, נחשב טפל למרקחת. ועל החלק השני ציין המשנ"ב וכן העתיק הגר"ז לדינא.

2. פת כיסנין עם גבינה

נאכל ביחד ללפת: לגבי פת כיסנין (קרקר) עם גבינה, מבואר **במשנ"ב** (סימן ריב ס"ק ו) אפילו שהגבינה טעימה לו וחפץ באכילתה, בכל זאת צריך לברך רק על הכיסנין 'מזונות' ופוסט את הגבינה, כי מסתבר שהכיסנין הם העיקר אצלו. וכן הדין בכל דבר, שאוכל עם מין אחר ללפת בו, מה שאוכל ללפת נחשב רק כטפל.

ומוסיף **השער הציזון** (סימן ריב ס"ק כא) שאינו דומה לשותה יי"ש ואוכל עוגה, שמברך שתי ברכות, אם כוונתו גם לטפל, כיון ששם הוא לא אוכל אותם ביחד ללפת, אבל כאן שאוכל אותם ביחד, מסתבר שהדבר הבא ללפת, נחשב טפל אפילו שהוא מעוניין בו.

להבנת עומק הדברים צריך לחדד, שיש בדין 'טפל המלפת' שני אופנים, עם הגדרות שונות לגמרי:

א. פת כיסנין עם גבינה: מברך 'מזונות' על הכיסנין ופוסט את הגבינה, כי הוא בגדר ממרח הנאכל ביחד עם העיקר, אפילו שתאב לגבינה, מכל מקום בעיקר הוא רוצה את הכיסנין, והגבינה מלפת ומטעים אותו.

ב. מרקחת ודובשנין: מברך שתי ברכות, שאין המרקחת טפילה כי רוצה לאכול את שניהם, ואין המרקחת באה ללפת את הדובשנין, ולכן צריך לברך שתי ברכות. ורק אם נאפה ביחד נהפך למאכל אחד, ומברך 'מזונות' מדין 'כל שיש בו', ופוסט את המרקחת.

גלידה בגביע אינו בכלל 'טפל המשמש', אלא הוא בכלל 'טפל המלפת'. ובתוך 'טפל המלפת' אינו דומה לדרגה הראשונה של ממרח כמו גבינה, כי הרי בעיקר הוא רוצה את הגלידה, אלא הוא בדרגה השניה של מרקחת ודובשנין,

2. טפל המלפת - שחפץ בשניהם, והמלפת בטל לעיקר, בו נתמקד במאמר הנוכחי. 3. טפל בתערובת - שהמיעוט בטל ברוב.

בסיס למאכל: כתב **הכל בו** (סוף סימן כד), הובא **בבית יוסף** (סימן קסח, סימן ריב), ונפסק **בשו"ע** (סימן קסח סעיף ה, סימן ריב סעיף ב), והתבאר **במשנ"ב** (סימן קסח ס"ק מה, סימן ריב ס"ק יג), רקיקים דקים שנותנים מרקחת עליהם, הרקיקים טפלים למרקחת, וברכת המרקחת פוסרתן, שהדבר ידוע שאין כוונתו לאכול לחם, והרקיקין נועדו רק לדבק המרקחת עליהם, שלא יתלכלכו הידיים מהדבש של המרקחת.

וכתב **במגן אברהם** (סימן ריב ס"ק ה), ו**בשו"ע הרב** (סימן קסח סעיף ט), הובא **במשנ"ב** (סימן קסח ס"ק מה, סימן ריב ס"ק יג, שער הציזון סימן קסח ס"ק מא), שכל הדין במרקחת הוא בגלל שמכוין רק למרקחת, ואינו חפץ בדובשנין, ולכן מברך על המרקחת ופוסט את הדובשנין. אבל כיום הרגילות לעשות דובשנין שקורין 'לעק"ר פלאדיל"ן' שטעימים לאכילה בפני עצמם, וכוונת האוכל היא גם עליהם, ולכן הם העיקר למרות שאין זו עיקר הכוונה, ומברך 'מזונות' ופוסט את המרקחת, שהיא טפילה למין דגן.

ויש לציין שלפי הבנת **המחצית השקל** (סימן ריב ס"ק ה) במגן אברהם, מברכים שתי ברכות, אם לא שהדובשנין עיקר, אז אין צריך לברך על המרקחת.

ומחדש המשנ"ב תנאי חדש, שלא הוזכר בשו"ע הרב - ופשוט שזה דוקא כאשר הדובשנים נאפו יחד עם המרקחת, מברך 'מזונות' ופוסט את המרקחת. אבל אם נאפו בנפרד, המרקחת לא באה ללפת את הדובשנין ואינה טפילה, שכוונתו לאכול את שניהם, וצריך לברך גם עליה בנפרד.

בפני עצמן: ולגבי אם אוכל את הרקיק בנפרד, כתב **בשו"ע הרב** (סימן קסח סעיף ט) אפילו אם אכל קודם את המרקחת ונשארו הרקיקים לבדם, דינם כטפל ואין מברכים עליהם.

וכתב **המשנ"ב** (סימן קסח ס"ק מו, שער הציזון ס"ק מב

קרמבו

ג. מברך רק 'מזונות' כי כולו מאכל אחד עם ברכה אחת, והגלידה טפלה לגביע, מכח הכלל של 'כל שיש בו'.

גלידה חמה: יש לדון מה הדין ב'גלידת קצפת בגביע' - קצף שאינו קפוא לגמרי אלא קר מעט. וכן 'גלידה חמה' שנוצרה בעקבות ביקוש לממתק דמוי גלידה, בחודשי החורף הקרים. כי לכאורה דינו כמו גלידה בגביע שהגלידה היא העיקר, מאידך יתכן שאין לקצפת חשיבות גדולה כל כך, והגביע יותר ניכר באופן יחסי לקצפת.

5. ספק שני

גלידת קסטה: השאלה השניה היא, מה מברכים על 'גלידת קסטה' שנקרא גם 'כריך גלידה' (ראה תמונה), שהוא חטיף או קינוח המבוסס על גלידה בין שני ביסקוויטים. אם נוקטים שגלידה בגביע מברך 'מזונות', ודאי שגלידת קסטה מברך 'מזונות', אם נניח שגלידה בגביע מברך 'שהכל' כי הגביע אינו עומד לאכילה בפני עצמו, יש להסתפק מה הדין בגלידת קסטה, ויש הבדל בולט בין קסטה לגביע גלידה, שהביסקוויט של הקסטה באופן כללי עשוי לאכילה בפני עצמו, ואינו טפל במהותו, ורק שבתוך הקרמבו הוכנס כדי להחזיק את הקרם, ודומה למרקחת עם ריקיין עם טעם טוב, שצריך לברך שתי ברכות. ושונה מגביע גלידה שלא עשוי לאכילה לבדו, והוא במהותו טפל.

עוגת קסטה (ראה תמונות) - 'מזונות', כי השכבות של הביסקוויט הם העיקר, והשכבות הדקות של הגלידה נטפלות אליו (ויופיע אי"ה בהרחבה בגיליון הבא).

קרמבו: כעין זה יש להסתפק לגבי 'קרמבו' המורכב משני חלקים, בסיס של ביסקוויט טעים, ומעליה כמות גדולה של קצפת מצופה בשכבה דקה של שוקולד. מצד אחד דומה לקסטה כי הביסקוויט נאכל בפני עצמו, מאידך יש לומר שרק בקסטה וגלידה בגביע צורת האכילה היא גלידה יחד עם הוופל או הביסקוויט, אבל בקרמבו רוב האנשים לא אוכלים את זה ביחד.

6. שתי ברכות

בוודאי: לדעת הג"ר צבי ובר שליט"א (בהוראה לרבני

משום שעיקר המטרה הוא הגלידה, שהוא כמו המרקחת, והגביע הוא כמו הדובשנין. והשאלה האם דומה לדובשנים מתוקים או לשאינם מתוקים, והאם נחשב כמו נאפה ביחד או לא.

3. גלידה עם וופל

תיאור המציאות: לפני עשרות שנים, עם המצאת החשמל ואפשרויות ההקפאה, הומצא השילוב המוכר של גלידה בגביע שמיצור מקמח וברכתו 'מזונות', פוסקי זמננו נדרשו לברר את ברכתו, ולא מצאנו פוסקים מדורות הראשונים, שמבארים מהי ברכת גלידה בגביע.

ההרכב של מאכל הגלידה, הוא קצף מתוק קפוא כמו קרם, ומוגש בדרך כלל כקינוח בסוף הסעודה, בכמה צורות. לגבי הברכה של כל מרכיב בפני עצמו אין שום שאלה, הגלידה ברכתה 'שהכל', והגביע והביסקוויט ברכתם 'מזונות', למעט סוגים מועטים של גביעים המיוצרים מקמח תירס או קמח תפוחי אדמה, שברכתם 'שהכל'.

4. ספק ראשון

צדדי הספק: השאלה הראשונה היא, מה מברכים על גלידה בגביע? והאם יש הבדל בין המקרים הבאים, גביע רגיל, גביע מתוק, גביע טעים עם ציפוי שוקולד, גלידה בגליל וופל מתוק וטעים (ראה תמונות)?

גלידה בגביע יש שלשה אפשרויות מה מברכים עליה;

א. מברך שתי ברכות, 'שהכל' על הגלידה ו'מזונות' על הגביע, כי לא נהפכו למציאות אחת, ורוצה את שניהם, ומברך על כל חלק בפני עצמו את ברכתו הראויה, ודינו כמו מרקחת וריקיין שיש בהם טעם ולא נאפו ביחד, שמברך שתי ברכות.

ב. מברך רק 'שהכל' על הגלידה כי הגלידה היא העיקר, והגביע טפל ומשמש כבסיס לאכילת הגלידה בכדי שלא יטנפו הידים, וגם בגביע מתוק שיש בו טעם טוב, ולעיתים גם מצופה שוקולד וכדומה, מכל מקום הגביע לא נאכל לבד, ודינו כמו מרקחת וריקיין שאין בהם טעם, שמברך רק שהכל, וכך גם הגביע מוגש רק יחד עם גלידה ולא לחוד.

שהריקקים תפלים למרקחת, כי אין לו ענין בהם, ונועדו בכדי שלא יטנפו ידיו. ולהלן יובא דעת האור לציון והשבט הלוי שעל גלידה בגביע מברך שהכל, מנימוק שונה.

והוסיף בוזאת הברכה, שטוב להפריד מעט מהגביע או הביסקוויט ולברך עליו 'מזונות' בנפרד, ואח"כ לברך 'שהכל' על הגלידה.

והוסיף בשו"ת בצל החכמה, שאם אוכל את הגלידה בנפרד, ובסוף אוכל את הגביע בפני עצמו, מברך על הגביע 'מזונות'.

והוסיף הגר"נ קרליץ, שאין בגביע גלידה את הכלל של 'כל שיש בו', כיון שמתכוונים רק לאכול את הגלידה, ולא לשם אכילת הגביע, ואפילו שנותן טעם טוב בגלידה, לא שייך בו הכלל של 'כל שיש בו', וכסברת החזו"א לגבי קציצות דגים (התבאר בהרחבה בגיליון 413).

ולגבי קרמבו, לדעת הגרש"ז אויערבאך והגר"ר ניסים קרליץ, ברכתו רק 'שהכל', כי הקצפת עיקר, שמתכוין לאכילתה, והביסקוויט טפל [והוסיף הגרש"ז] א, הביסקוויט נועד רק להחזיק, ואילו היה אפשר, היו משתמשים במשהו אחר בשביל להחזיק את הקצפת]. ורק באופן שאוכל את העוגיה בנפרד מאכילת הקצפת, מברך עליה 'מזונות'.

8. מזונות

כל שיש בו: לדעת הגר"ר **עובדיה יוסף צ"ל** (שו"ת יביע אומר חלק ז אורח חיים סימן לג), האוכל גלידה בגביע מברך רק 'מזונות', מדין 'כל שיש בו', ולא נוקט את הכרעת **המשנ"ב** שחילק בין אם נאפו או לא, אלא נוקט כפשטות **המגן אברהם והשו"ע הרב** שלא חילקו בין נאפו ללא נאפו, ולכן ברכתו רק 'מזונות' למרות שלא נאפו ביחד.

וכתב בספר **כיצד מברכין** (וידר סימן ד) שגלידה בגביע וגלידת קסטה, שלפי דעת **שו"ע הרב** (סימן ריב סעיף ג) לגבי י"ש ועוגה למרות שעיקר כוונתו על הי"ש, מברך רק על העוגה ופוסט את הי"ש, אם כן הוא הדין בגלידה בגביע וגלידת קסטה, למרות שעיקר כוונתו על הגלידה, מכל מקום מברך 'מזונות' בלבד ופוסט את הגלידה. אולם לדעת **המשנ"ב** (סימן ריב ס"ק ה), שנחלק על השו"ע הרב וסובר שצריך לברך שתי ברכות, כיון שעיקר כוונתו על הי"ש, הוא הדין בגלידה בגביע מברך שתי ברכות.

הקפאה: ולדעת הגר"ר **אוריאל איזנטל שליט"א** (מגילת ספר סימן לו, ובהוראה לרבני הילכתא) לגבי גלידה בגביע, וגלידת קסטה, וגליל ופול ממולא בגלידה, כיון שהוקפאו ביחד (במפעל או בבית) נהפכים למאכל אחד, ומברך עליהם רק 'מזונות' ופוסט את הגלידה, ודינם כמו מרקחת ודובשנין שנאפו ביחד, כי לא צריך דוקא נאפה ביחד, אלא מספיק שנהפך למאכל אחד, על ידי הקפאה וכדומה, כיון

הילכתא), והגר"ר **נתן קופשיץ שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), והגר"ר **מאיר סירוטה שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), והגר"ר **שמחה ריבנוביץ שליט"א** (פסקי תשובות סוף סימן ריב), האוכל גלידה בגביע, צריך לברך שתי ברכות על כל חלק את ברכתו הראויה, ולא שייך לומר שיברך רק 'מזונות', כי הרי הוא רוצה את שניהם, גם את הגלידה וגם את הגביע ששילוב הטעם של גלידה. ולא שייך כאן הכלל של 'כל שיש בו', שהרי לא נאפו או נתבשלו ביחד, וגם אינו תערובת, שהרי ניכר גביע לחדו וגלידה לחדו.

והוסיף הגר"מ סירוטה, שהוא הדין בגלידת קסטה או גלידה חמה, והמוקדק יפריד תחילה מעט מהגביע ויברך עליו 'מזונות', ואח"כ יברך על הגלידה 'שהכל'.

והוסיף הגר"צ ובר, כלפי הספרים שכתבו, שגלידה בגביע הנקנה בחנות כיון שהוקפא ביחד מברך ברכה אחת, כי ההקפאה נחשבת כמו אפיה, לא נראה כן, ומסתבר שאין הבדל בין גלידה בגביע שממלאים בבית, לטילון גלידה המיוצר במפעל, ובשניהם צריך לברך שתי ברכות. אמנם באופן שרוצה לאכול רק את הגלידה, ומניחה בתוך הגביע רק כדי שלא יטנפו ידיו, מסתבר שבזה מברך רק על הגלידה 'שהכל' והגביע טפל לגלידה. ולגבי גלילי ופל ממולאים בגלידה, על הוופל ודאי שצריך לברך מזונות, ולגבי המילוי כיון שאינו מרובה באופן יחסי לגליל, יש להסתפק אם צריך לברך עליו שהכל, או נפטר בברכת הגביע, ולכן ראוי לפטור את הגלידה על ידי ברכת 'שהכל' על מאכל אחד.

לכתחילה: ולדעת **שערי הברכה** (עמוד תקע, תקסט) בגלידה בגביע, והוא הדין בגלידה חמה, כיון שיש בזה מחלוקת הפוסקים, צריך לברך שתי ברכות, 'מזונות' ו'שהכל'. ומומלץ להחמיר ולהפריד מעט שלא יהיה בתערובת, וכך לברך שתי ברכות. ואין חשש ברכה שאינה צריכה, כי הוא עושה כן מחמת הספק.

ולפי השיטות שצריך לברך שתי ברכות על גלידה בגביע, אין דין קדימה לברכת 'מזונות' על הגביע, כיון שדרך העולם להתחיל לאכול את הגלידה עד שמגיעים לגביע, אם כן הגביע נדחה כעת מאכילה וכמו שאינו לפניו.

7. שהכל

תלוי בעיקר: לדעת הפוסקים הגרי"ש **אלישיב צ"ל** (אשרי האיש חלק א עמוד רלד), והגרש"ז **אויערבאך צ"ל** (עדות נכדו הגר"ר אהרן גולדברג שליט"א לרבני הילכתא), והגר"ר **ניסים קרליץ צ"ל** (חוט שני ברכות עמוד ור), והגר"ר **בצלאל שטרן צ"ל** (שו"ת בצל החכמה חלק ג סימן קיד), והגר"ר **אלכסנדר אריה מנדלבוים שליט"א** (וזאת הברכה עמוד 303) האוכל גלידה בגביע מברך רק 'שהכל', ופוסט את הגביע, כי עיקר המטרה הוא הגלידה, והגביע טפל ונועד רק כדי שלא יתלכלכו הידיים, ודומה לריקקים עם מרקחת,

(שו"ת אור לציון חלק ב סימן יד אות כ) באכילת גלידה בגביע, או גלידת קסטה עם וופל דק כעין גביע גלידה, מברך רק 'שהכל', כיון שעיקר המטרה הוא הגלידה, והגביע נוצר רק כדי להחזיק את הגלידה, ודינו כמו 'לדבק' שאין בו את הכלל של 'כל שיש בו', וגם גביעי גלידה מתוקים בטלים לגלידה, כי כוונת האוכל רק לגלידה, והגביע טפל אליו. וכן באכילת קרמבו מברך רק 'שהכל', כי העיקר הוא הקצפת, והביסקוויט טפל אליו, ואפילו אם אוכל את הביסקוויט בסוף לבד, אין מברך עליו מזונות, ואינו דומה למה שכתב הג"ו, כי כאן בעצמותו אינו דבר חשוב.

אבל גלידת קסטה עם ביסקוויטים עבים שבאים גם לאכילה, מברך רק 'מזונות' ופוסר את הגלידה, אפילו שהוא מרובה על הביסקוויט. [ולא נוקט להלכה את הכרעת המשנ"ב, שרק כשנאפו יחד מברך ברכה אחת וכשנאפו בנפרד מברך שתי ברכות, אלא כפשטות המגן אברהם ושו"ע הרב שגם בלא נאפו מברך ברכה אחת].

שבט הלוי: לדעת הג"ר שמואל הלוי

ואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי חלק ו סימן כד, חלק ז סימן כז, קובץ מבית לוי חלק ד עמוד קמב, חלק טז עמוד פא), יש לחלק בין הסוגים, גלידה בגביע ברכתו 'שהכל', כמו מרקחת שהמרקחת עיקר והרקיקין טפלים, כי הרי אין דרך לאכול את הגביע בנפרד, ואפילו אם אוכל אחר כך את הגביע לבד, יש כאן ספק ברכות ולא צריך לברך, כמו ברקיק ומרקחת, שמיעוט הרקיק שנשאר, טפל גם אחרי שנגמר המרקחת. אבל האוכל קרמבו, צריך לברך שתי ברכות.

ולגבי עוגת שכבות, שמכניסים גלידה בין השכבות, והעוגה ראויה לאכילה בפני עצמה, אם יש ביניהם שכבות דקות של גלידה ודאי ברכתו 'מזונות', ואם יש שכבות עבות של גלידה, לפי פשטות דברי המשנ"ב (סימן קסח ס"ק מה) צריך לברך שתי ברכות כי הרי לא נאפו ביחד, אך יתכן שגם בזה נכון לברך רק 'מזונות', כי הגלידה משיבחה את הטעם של העוגה. [ולכאורה 'גלידת קסטה' דינו כמו עוגת שכבות עבות של גלידה].

מדריך הכשרות: על דרך זה נכתב במדריך הכשרות (בד"ץ העדה החרדית תשפ"ג חלק ב עמוד 77 ועמוד 81), גלידה בגביע, או גלידה חמה, מברך 'שהכל' על הגלידה ופוסר את הגביע, גם אם נשאר בידיו קצת מהגביע בלי גלידה. אבל גלידת קסטה וקרמבו כיון שהביסקוויט ראוי לאכילה בפני עצמו, צריך לברך שתי ברכות. גלילי וופלה ממולאים (גליליות) ברכתו 'מזונות'.

שמלכתחילה נעשו על מנת לאוכלן יחד, וגם דבוקים זה בזה על ידי הקפאה, או שעומדים יחד זמן ממושך, ובפרט בגליליות וכדומה שהוופל מכסה את הגלידה מכל הצדדים.

9. חילוקים בין הסוגים

תלוי באוכל: לדעת הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת אגרות משה או"ח חלק ד סימן מג), אדם שמין המזונות חביב לו בפני עצמו, יברך תחילה על חתיכה קטנה מהמזונות, ואחר כך יברך 'שהכל' על הגלידה, כיון שאצל רוב בני אדם הוא מאכל חביב בפני עצמו. אבל אדם שחפץ רק בגלידה, ואינו מעוניין במזונות, ואוכלו מחמת שהוא על כל פנים שם, מברך רק 'שהכל' על הגלידה שהוא העיקר, ופוסר את מין המזונות שנטפל לגלידה.

[יתכן, שדברי האגרות משה שיש אפשרות לברך שתי ברכות, הוא רק בגביע מתוק שטעים וחביב לרוב בני אדם בפני עצמו, אבל בגביע רגיל סטנדרטי שאינו חביב לאכילה בפני עצמו, מברך רק 'שהכל'].

תלוי במתיקות: לדעת הג"ר משה שטרנבוך

שליט"א (תשובות והנהגות כרך ה סימן טג אות ד) בגביע מתוק שטעים לאכלו בפני עצמו, יש לברך שתי ברכות. ואם אין לגביע טעם טוב ולא אוכלים אותו לבד, מברך על הגלידה רק 'שהכל' ופוסר את הגביע, ואפילו אם בסוף האכילה נשאר בידיו רק חתיכת גביע אין מברך עליו. [ולכאורה לפי שיטתו, הוא הדין בגביע רגיל מצופה שוקולד כפי שמצוי בגביעי גלידה קפואים שנמכרים בחנויות, דינו כגביע מתוק].

וכן לדעת הג"ר **עמרם פריד שליט"א** (בהוראה להג"ר יוסף אביטבול שליט"א, אזמרה לשמן גליון 115) גביע גלידה רגיל שאין בו טעם מיוחד, מברך רק 'שהכל' ופוסר את הגביע שהוא טפל לגלידה. אבל גביע 'טילון' שנקנה בחנות שיש בו טעם טוב, או גביע שיש בו טעם מיוחד, מברך שתי ברכות. וכן גלידה קסטה ברכתו 'מזונות'.

10. הבדל בין גלידה בגביע לקסטה וקרמבו

מצינו כמה פוסקים שמחלקים הבדל יסודי, שגלידה בגביע אינו דומה לרקיקים, כיון שלא אוכלים גביע בנפרד, אבל קסטה וקרמבו שאוכלים את הביסקוויט בנפרד, ולכן הוא דומה לרקיקים.

אור לציון: לדעת הג"ר בן ציון אבא שאול זצ"ל

גלידה חמה

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. מרקחת ודובשנין: מאכל מתוק יחד עם עוגה, אם נאפו יחד מברך רק 'מזונות', ואם לא נאפו יחד מברך 'מזונות' ו'שהכל'. ויש אומרים שגם אם לא נאפו ביחד מברך רק 'מזונות'.
- ב. פת כיסנין עם גבינה: ממרח גבינה על עוגה, הכיסיני עיקר, ומברך רק 'מזונות' ופוסר את הגבינה שהיא טפילה.
- ג. גלידה בגביע: לרוב השיטות מברך רק 'שהכל', ואם נשאר מעט בסוף אין מברך עליו. לכמה פוסקים מברך שתי ברכות. לאגרות משה אם חפץ גם בגביע מברך שתי ברכות, ואם חפץ בגלידה מברך רק 'שהכל'. לתשובות והנהגות גביע מתוק מברך שתי ברכות, וגביע רגיל מברך רק 'שהכל'. למגילות ספר אם הוקפאו ביחד מברך רק 'מזונות'.
- ד. מנהג הספרדים: אין הבדל אם נאפו ביחד או לא. לשיטת האור לציון על גלידה בגביע מברך רק 'שהכל', ועל גלידת קסטה מברך רק 'מזונות'. ולשיטת היבוע אומר גם על גלידה בגביע מברך רק 'מזונות'.
- ה. קרבוב: יש אומרים שמברך רק 'שהכל', ויש אומרים 'שהכל' על הקצפת ו'מזונות' על הביסקוויט. ואם אוכל את העוגיה בנפרד, לכל הדעות מברך עליה 'מזונות'.
- ו. גלידת קסטה: אם הגלידה מרובה וניכרת יותר מהביסקוויט מברך שתי ברכות, ויש אומרים רק 'מזונות'. אם יש מעט גלידה ביחס לביסקוויט מברך רק 'מזונות'.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן הזוכה בהגרלת גיליון 414 בסך 100 שקל מזומן האברך המושלג הר"ר חיים יהושע בלומנטל שליט"א כלול צאנז 'מבצר התורה' בית שמש

שאלה: כיצד מברכין על עוגת גבינה, ומדוע?

פירוט דיני הברכה באופנים הבאים; אפה את הבצק עם הגבינה, אפה בצק לחוד ואחרי האפיה הניח את הגבינה, גבינה מרובה מהבצק, גבינה מועטת מהבצק, שכבות מאפה מרובות, שכבות מאפה מועטות?

מקורות: משנה ברורה (סימן קסח ס"ק מה, סימן ריב ס"ק ו), מנחת שלמה (חלק א סימן צא אות ד), וזאת הברכה (עמוד 92 325), אשיחה (חלק ב עמוד שנא), מועדים וזמנים (חלק ז סימן רלה), שבט הלוי (חלק ד סימן כג אות א), שערי הברכה (עמוד תרצג).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. בכדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שוחח 4
2. בעמודות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. במדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

המדור הוקדש על ידי הר"ר אליהו למברגר שליט"א לרגל שמחת נישואי בתו בשעתו"מ דורות ישרים מבורכים ובנין עדי עד

עדכוני הלכה

טכנולוג מזון

ילך אצל חכם

כח התורה: התבאר בגיליון הקודם לגבי קביעת הברכה בממתקים השונים, שאין להכריע את ההלכה על פי המומחים והמדענים ממפעלי הייצור, כגון מהנדס מזון או טכנולוג מזון בחברות שוקולדים, עם ההסברים המדעיים והמקצועיים. ויש להוסיף טעם בדבר, שאיש מקצוע אינו יודע כיצד לתרגם את המציאות שהוא רואה, לגדר ההלכתי. כמו לגבי חילול שבת בפיקוח נפש, ולגבי צום חולה ביום הכיפורים, ששואלים רב ורופא ביחד, כי הרופא רק מברר את המציאות, והרב מכריע את ההלכה. וכן בברכות ממתקים, מוכרחים את השיקול דעת של הרב.

נושא הגיליון הבא:

'ברכת עוגת גבינה'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הונצח

לע"נ הגאון החסיד רבי מנחם יוסף יהושע בן הגאון החסיד רבי יצחק שמואל וינשטוק זצ"ל מעורכי טור 'שירת דבורה' נלב"ע לאחר קבלת יסורים באהבה י"ט אדר תשפ"ג ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בירורי הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...